

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Kodas 124111348, T. Vrublevskio g. 6, LT-01143 Vilnius, tel. (8 5) 261 6063, faksas (8 5) 261 5366,
el. p. bendras@lsa.lt, atsisk. sąsk. LT287044060001377867 AB SEB bankas, banko kodas 70440

Lietuvos Respublikos finansų ministrei
Gintarei Skaistei

2022-09-30 Nr. (17)-SD-

Kopija
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

DĖL FINANSŲ MINISTERIJOS IR LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS VADOVŲ SUSITIKIME NUMATOMŲ APTARTI SAVIVALDYBIŲ FINANSŲ KLAUSIMŲ

Lietuvos savivaldybių asociacija (toliau – LSA) siūlo š. m. spalio 3 d. įvyksiančiame susitikime aptarti tokius su 2023 m. savivaldybių biudžetų finansiniais rodikliais susijusius klausimus:

1. Drastiškai augant elektros, šilumos tiekimo ir kitoms kainoms, labai ženkliai padidės savivaldybių biudžetų išlaidos. Šių išlaidų padidėjimo tikriausiai nepadengs net ir nemažas prognozuojamų pajamų augimas. Suprantame, kad kainų augimas didina ir valstybės biudžeto išlaidas. LSA niekada anksčiau neprašė kompensuoti savivaldybių išlaidų didėjimą dėl kainų augimo, tačiau dabartinė situacija yra išskirtinė ir reikalaujanti skubių sprendimų. Savivaldybės gali būti neįmanoma subalansuoti kitų metų biudžeto, nes dėl objektyvių veiksnių savivaldos sektorius šiuo atžvilgiu yra žymiai nepalankesnėje padėtyje lyginant su valstybės sektoriumi. Savivaldybės turi daugybę biudžetinių įstaigų ir išlaidos elektrai, šildymui ir pan. sudaro santykinai didelę dalį savivaldybių biudžetų struktūroje, todėl šių išlaidų ženklus augimas turi ypatingai didelę įtaką savivaldybių biudžetams. Iš kitos pusės, valstybė savo biudžeto deficitą gali padengti skolindamasi, tuo tarpu savivaldybės tokios galimybės neturi.

Atsižvelgiant į visa tai, prašome 2023 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų patvirtinimo įstatymo projekte (toliau – Biudžeto įstatymo projektas) numatyti tam tikrą lėšų rezervą savivaldybių padidėjusioms išlaidoms bent iš dalies kompensuoti.

2. Išaugus kainoms, ženkliai didės savivaldybių biudžetų lėšų poreikis gyventojų būsto šildymo išlaidų kompensacijoms. Nors savivaldybės nepanaudoja visos numatytos piniginei socialinei paramai sumos, tačiau nepanaudotą dalį skiria socialinėms paslaugoms bei kitoms ne mažiau svarbioms socialinėms reikmėms finansuoti. Derybose dėl 2022 m. biudžeto buvo susitarta, kad savivaldybės neturėtų mažinti finansavimo socialinėms paslaugoms bei kitoms socialinėms reikmėms, o padidėjus lėšų poreikiui socialinei paramai, savivaldybės iš valstybės biudžeto 2022 m. papildomai skirta apie 42 mln. eurų. Tikimės, kad toks pats principas galios ir 2023 m.

Todėl prašome Biudžeto įstatymo projekte numatyti savivaldybėms papildomas lėšas socialinei paramai finansuoti (apskaičiuotas didėsiantis lėšų poreikis 2023 metams turi būti sumuojamas su 2022 m. skirta 42 mln. eurų suma).

Pažymime, kad augant socialinių paslaugų kainoms didėja savivaldybių išlaidos ir socialinėms paslaugoms bei kitoms socialinėms reikmėms, tačiau šio padidėjimo našta prisiima savivaldybių biudžetai.

3. Vyriausybės programos 220.3 papunktyje rašoma apie finansinių priemonių pritaikymą, paskolų ir garantijų fondo steigimą. Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 10.2.9 veiksme paminėtas įsipareigojimas jau 2021 m. IV ketvirtyje priimti Vyriausybės sprendimą ne tik dėl savivaldybių skolinimosi reguliavimo, bet ir dėl naujų skolinimosi priemonių kūrimo. Vyriausybės ir LSA dvišalės komisijos darbo grupės parengtame veiksmų plane numatyta, kad Finansų ministerija įvertins LSA siūlomą savivaldybių paskolų ir garantijų finansinio instrumento koncepciją.

Atsižvelgiant į šiuos įsipareigojimus, prašome inicijuoti vietos plėtrai skirtos skolinimosi priemonės (finansinio instrumento / fondo / programos) sukūrimą.

Pakeitus Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinį įstatymą, nuo 2023 m. bus išplėstos savivaldybių skolinimosi galimybės. Tačiau lygiagrečiai reikėtų spręsti ir palankesnių savivaldybėms skolinimosi sąlygų sudarymo klausimą. Neretai komerciniai bankai nenori skolinti mažoms savivaldybėms ar nedidelės apimties projektams. Be to, pastaruoju metu ženkliai auga skolinimosi kaina. Tuo tarpu valstybė gali pasiskolinti žymiai pigiau už savivaldybes ir galėtų perskolinti savivaldybėms per minėtą finansinį instrumentą. Tai sudarytų galimybę savivaldybėms skolintis palankesnėmis sąlygomis nei iš komercinių bankų, o valstybė dar gautų papildomas pajamas (palūkanas) skolindama savivaldybėms. Šis finansinis instrumentas galbūt galėtų būti finansuojamas ir iš ES paramos lėšų. Siekiant sudaryti galimybę tokiam instrumentui pradėti veikti jau kitais metais, lėšas instrumento sukūrimui būtina numatyti Biudžeto įstatymo projekte.

4. Prašome Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatyme sugrąžinti nuostatą, galiojusią iki 2018 metų, kad savivaldybėms prognozuojamos GPM netektys, kurias nulemia centrinės valdžios sprendimai, būtų kompensuojamos 100 proc.

Mažinant darbo jėgos apmokestinimą jau eilę metų yra didinamas NPD. 2023 m. numatoma, kad NPD bus didinamas ypatingai ženkliai (GPM netektys konsoliduotame biudžete viršys 200 mln. eurų). Savivaldybės yra ypač pažeidžiamos ir priklausomos nuo GPM pajamų dydžio svyravimų, nes apie 90 proc. jų pajamų sudaro įplaukos iš GPM. Nors ir valstybės biudžetas patiria GPM netektis dėl minėtų sprendimų, tačiau valstybės ir savivaldybių situacija nėra simetriška – valstybės sektorius yra mažiau jautrus šiems svyravimams, nes valstybė turi kitus pajamų šaltinius ir gerokai didesnes nei savivaldybės skolinimosi galimybes. Kadangi savivaldybės tokių galimybių neturi, būtina įteisinti garantijas, užtikrinančias jų pajamų iš GPM stabilumą. Siekiant užtikrinti savivaldybių finansinį savarankiškumą ir nepažeisti savivaldybių pajamų autonomijos principo, reikia nustatyti, kad savivaldybėms prognozuojamos GPM netektys, kurias nulemia centrinės valdžios sprendimai, būtų 100 proc. kompensuojamos.

5. Prašome Biudžeto įstatymo projekte numatyti galimybę savivaldybėms disponuoti nepanaudotomis mokinių ugdymo reikmėms finansuoti skirtomis tikslinėmis dotacijomis, negrąžinant jų į valstybės biudžetą, jeigu jau yra pasiekti nustatyti šios funkcijos įgyvendinimo tikslai, rezultatai ar rodikliai.

Būtų tikslinga suteikti savivaldybėms didesnę savarankiškumą ir motyvaciją racionaliau naudoti dotacijas švietimo funkcijai. Tai paskatintų savivaldybes greičiau pertvarkyti ir optimizuoti švietimo įstaigų tinklą. Pažymėtina, kad šio siūlymo įgyvendinimas nepareikalautų papildomų valstybės biudžeto lėšų. Kaip kompromisinį sprendimą, būtų galima numatyti, kad dalį nepanaudotų dotacijų savivaldybės galėtų panaudoti mokymo aplinkai gerinti, o kitą nustatytą dalį nepanaudotų dotacijų grąžintų į valstybės biudžetą. Taigi, tokia sistema skatintų taupiau naudoti lėšas, o sutaupymo naudą gautų ne tik savivaldybės, bet ir valstybės biudžetas.

6. Prašome numatyti šimtaprocentinį valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų finansavimą.

Iki šiol daugelį metų valstybinių funkcijų finansavimui būdavo skiriamos mažesnės sumos, negu apskaičiuotas lėšų poreikis pagal ministerijų patvirtintas metodikas, todėl savivaldybės iš dalies finansuodavo valstybines funkcijas savo biudžetų lėšomis.

7. Prašome Biudžeto įstatymo projekte numatyti 90 tūkst. eurų lėšas, reikalingas LSA atstovybės Briuselyje išlaidoms kompensuoti ir Lietuvos delegacijos ES Regionų komitete sekretoriato funkcijoms atlikti.

Direktorė

Roma Žakaitienė

